Zdroje informácií a citačné/scientometrické databázy

Pavol Baťalík

Dokument (z angl. *document*)

dokument, -u mužský rod - listina alebo iná vec, ktorou možno niečo dokázať, doložiť;
historická pamiatka;
významné uznesenie politických a vládnych orgánov;
svedectvo, preukaz, dôkaz: osobné, rodinné, vojenské, cestovné doklady;

Dokument: je ucelený súbor informácií, tvorený prevažne textom, ale môže obsahovať aj tabuľky a iné prvky.

Príklady dokumentov z informatiky: multimediálna online encyklopédia, webová stránka, ekniha, ečasopis.

Podľa pôvodnosti obsahu:

- **primárne informačné pramene** (prinášajú vlastné, väčšinou aj pôvodné informácie alebo dáta)
- **sekundárne informačné pramene** (informujú o existencii primárnych informačných prameňov)
- **terciárne informačné pramene** (informujú o existencii sekundárnych informačných prameňov)

Tlačené primárne dokumenty

KNIHA:

- Monografie
- Učebnice
- Skriptá
- Príručky
- Encyklopédie
- Slovníky
- Zborníky

Periodické dokumenty

- Noviny
- Časopisy
- Periodické zborníky
- Ročenky

Špeciálne dokumenty

- patenty, normy
- firemná literatúra
- vedecko-kvalifikačné práce
- výskumné správy
- legislatívne dokumenty.

Obrazové dokumenty

- Fotografické dokumenty
- Grafika
- Ilustrácie
- Diagramy
- Mapy
- Atlasy
- Výkresy

Audiovizuálne dokumenty

- Videokazety
- Multimédiá
- DVD
- Youtube
- TikTok
- Video knižnice

Zvukové dokumenty

- magnetofónové kazety
- CD
- DVD
- Audio knižnice

Citačné/scientometrické databázy

Vyhľadávanie v dokumentoch:

- Web of Science - www.webofscience.com/

- SCOPUS - www.scopus.com

- DIMENSIONS - app.dimensions.ai

- Google Scholar - scholar.google.com

Web of Science - www.webofscience.com/

- Najstaršia dostupná databáza
- Impact Factor iba na WoS
- Journal Citation Report
- Journal Citation Index
- Master Journal List
- Cca 33k titulov

Publisher name: NATURE PORTFOLIO

Journal Impact Factor ™

14.7	16.1
2023	Five Year

JCR Category	Category Rank	Category Quartile
MULTIDISCIPLINARY SCIENCES *in SCIE edition*	8/134	Q1

Source: Journal Citation Reports 2023. Learn more

Journal Citation Indicator ™

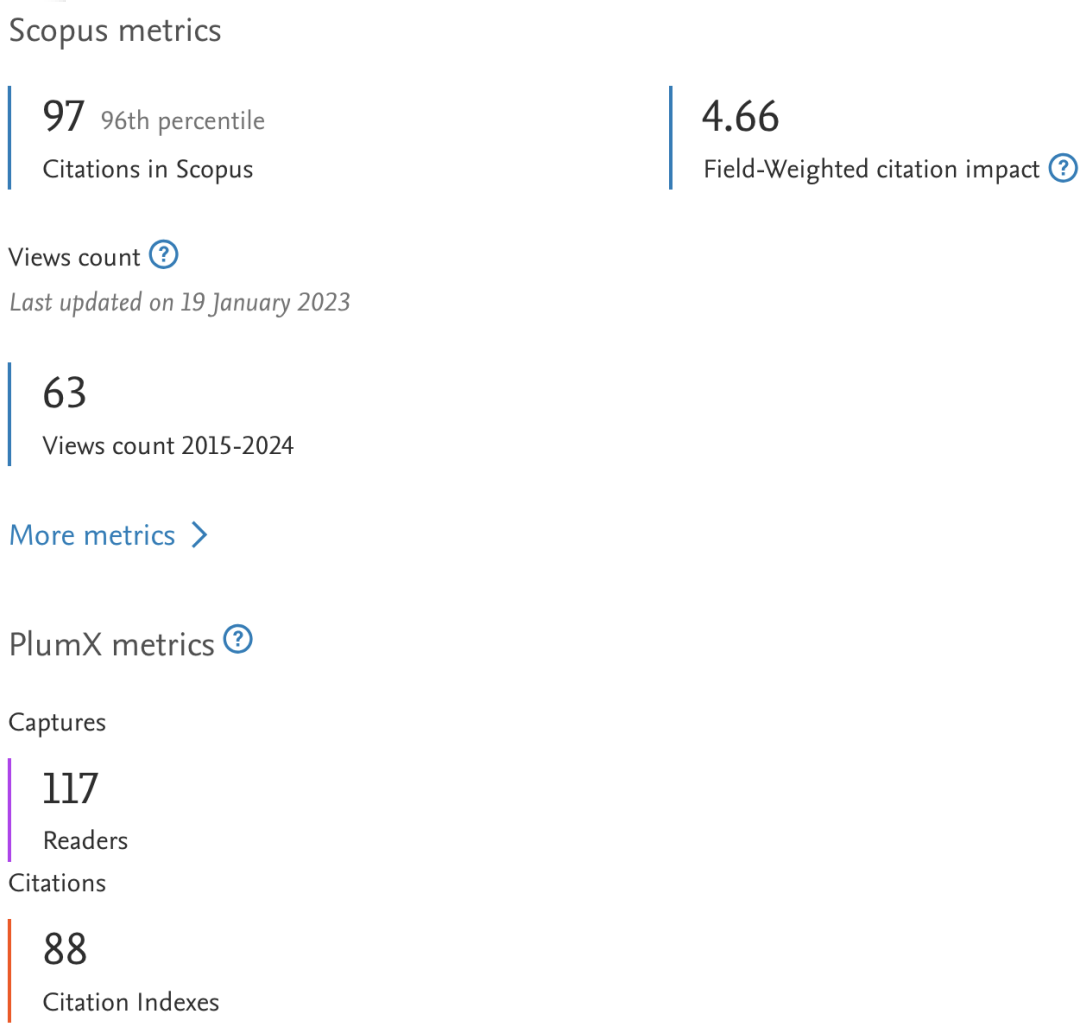
3.28	3.24
2023	2022

JCI Category	Category Rank	Category Quartile
MULTIDISCIPLINARY SCIENCES *in SCIE edition*	8/135	Q1

SCOPUS

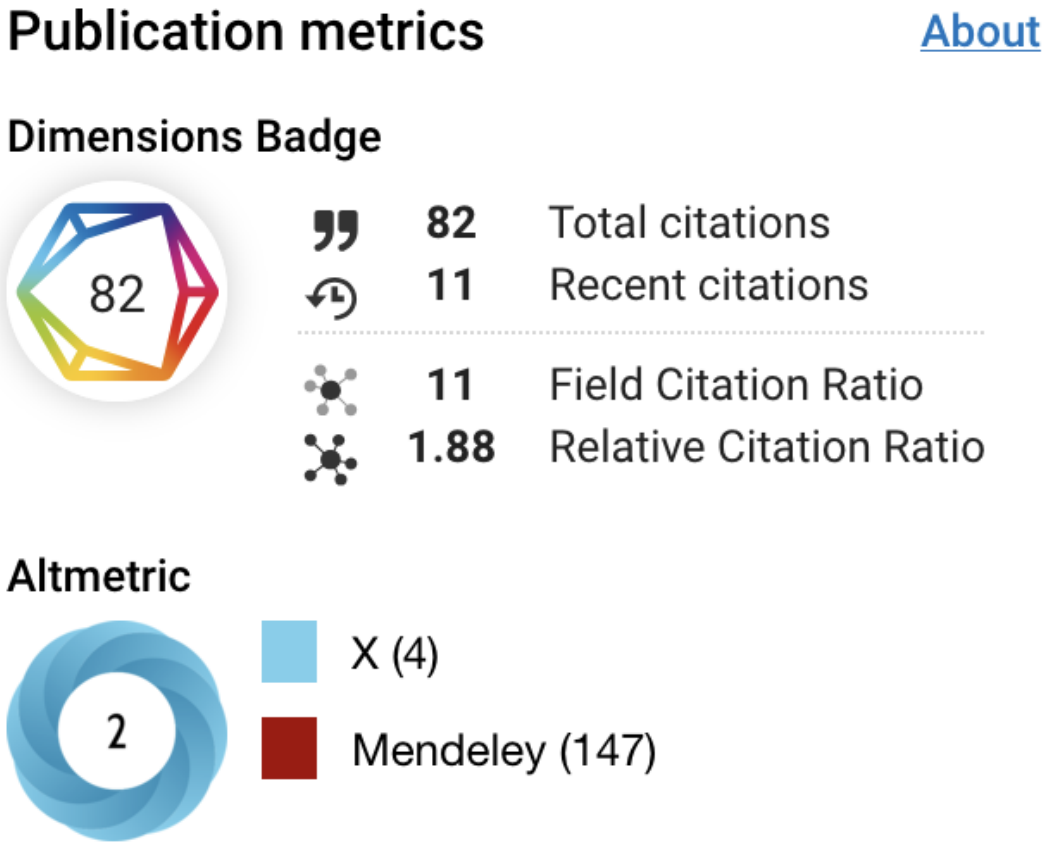
www.scopus.com

- Novší nástroj s podobnou funkcionalitou ako WoS
- Scimago Journal & Country Rank
- Jedna databáza
- Cca 25k titulov
- Metrika kvality titulov na základe Scimago

DIMENSIONS – app.dimensions.ai

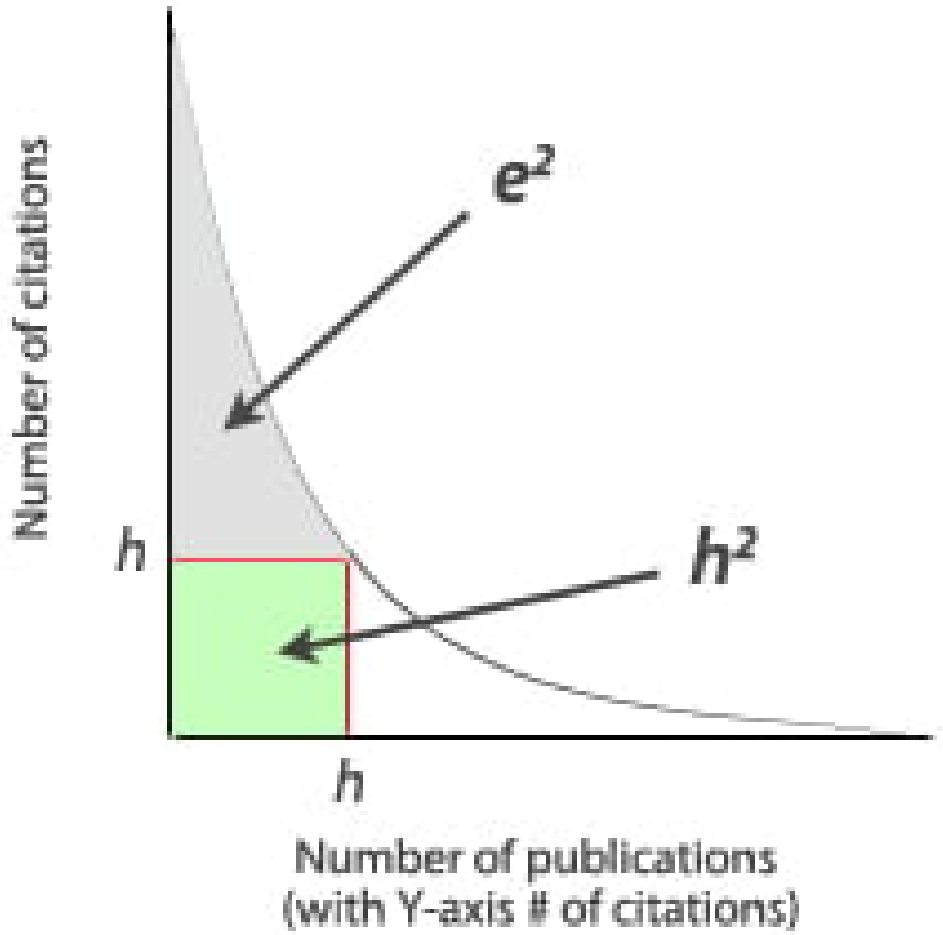
- Najmladší nástroj na hodnotenie vedeckých výstupov
- Prístup bez predplatného do časti nástroja
- Iný spôsob hodnotenia, ako pre predošlých databázach
- Almetrics
- Najľahší prístup k plným textom na stránkach vydavateľstiev

Google Scholar – scholar.google.com

H- index (hirschov index)

- pomenovaný podľa argentínskeho fyzika *Jorgeho Eduarda Hirscha*
- medzinárodný ukazovateľ výkonu vedca
- udáva, koľko najcitovanejších článkov autora má rovnaký alebo väčší počet citácií, ako je poradie článku vytvorené na základe počtu citácií

Plnotextové databázy

Plno textové databázy

Vyhľadávanie v databázach vydavateľstiev:

- Elsevier - www.sciencedirect.com/
- SpringerNature – www.springernature.com
- Wiley – www.wileyonlinelibrary.com
- IEEE – https://ieeexplore.ieee.org
- TAYLOR & FRANCIS - https://www.tandfonline.com/
- ACM, IOP, SCIENCE, ACS Publications...

Elsevier - www.sciencedirect.com/

- **Elsevier** – jedno z najväčších svetových akademických vydavateľstiev
- založené v roku **1880 v Holandsku**
- vydáva **vedecké časopisy, odborné knihy a e-knihy**
- oblasti: **medicína, prírodné vedy, technika a spoločenské vedy**
- platforma **ScienceDirect**
- databáza **Scopus** – bibliografická a citačná databáza
- dôraz na **vedecký výskum a odborné informácie**
- súčasť skupiny **RELX**

SpringerNature - www.springernature.com

- **Springer Nature** – významné medzinárodné akademické vydavateľstvo
- vzniklo v roku **2015** spojením viacerých vydavateľských skupín
- vydáva **vedecké časopisy, knihy a e-knihy**
- oblasti: **prírodné vedy, medicína, technika, spoločenské a humanitné vedy**
- významné značky **Springer, Nature, BMC a Palgrave Macmillan**
- platforma **Springer Nature Link**
- silné zastúpenie v oblasti **vedeckého výskumu a Open Access publikovania**

Wiley – www.wileyonlinelibrary.com

- **Wiley (John Wiley & Sons)** – významné medzinárodné akademické vydavateľstvo
- založené v roku **1807 v USA**
- vydáva **vedecké časopisy, odborné knihy a e-knihy**
- oblasti: **prírodné vedy, medicína, technika, spoločenské vedy a vzdelávanie**
- online platforma **Wiley Online Library**
- spolupráca s **univerzitami, vedeckými spoločnosťami a odborníkmi**
- dôraz na **vedecký výskum a odborné vzdelávanie**

IEEE – https://ieeexplore.ieee.org

- **IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers)** – významná medzinárodná odborná organizácia a vydavateľ
- zameranie najmä na **elektrotechniku, elektroniku, informatiku a technológie**
- vydáva **vedecké časopisy, konferenčné zborníky a technické štandardy**
- publikačná platforma **IEEE Xplore**
- významný zdroj **vedeckých a technických informácií**
- tvorba medzinárodne používaných **technických noriem a štandardov**
- sídlo v **USA**

Taylor & Francis - https://www.tandfonline.com/

- **Taylor & Francis** – významné medzinárodné akademické vydavateľstvo
- založené v roku **1798**
- odborné **vedecké časopisy, knihy a e-knihy**
- oblasti: **prírodné vedy, technika, medicína, spoločenské a humanitné vedy**
- značky **Routledge** a **CRC Press**
- súčasť skupiny **Informa**

Autorské právo (angl. copyright)

Predmetom ochrany autorského práva je dielo.

- **výlučné právo** autora či vydavateľa **na využívanie** literárneho alebo umeleckého **diela počas určitého obdobia**,
- právo rozhodovať o vlastnom diele - duševnom vlastníctve. Je garantované zákonmi krajiny, v ktorej bolo dielo vydané, resp. ktorej národnosti je autor. Medzinárodné dodržiavanie autorských práv je umožnené autorským zákonom a medzinárodnými zmluvami,

Trvanie autorských práv

Majetkové práva trvajú počas autorovho života a 70 rokov po jeho smrti, ak nie je ustanovené inak.

V prípade viacerých autorov sa 70 rokov počíta po úmrtí posledného z autorov.

Pri audiovizuálnom diele majetkové práva trvajú počas života hlavného režiséra, autora scenára, autora dialógov a autora hudby, ktorá bola osobitne vytvorená pre toto dielo, a 70 rokov po smrti posledného z nich.

Licenčné podmienky / Licenčná zmluva

- licenčné podmienky sú zmluvou medzi spoločnosťou / firmou/ poskytovateľom a používateľom, ktorý má záujem používať dielo,
- definujú pravidlá, za ktorých je možné dielo používať a rozsah právomocí s dielom narábať,
- definuje povinnosti používateľa, ale aj poskytovateľa na využívanie diela v plnom rozsahu,
- zväčša sme prinútení súhlasiť s licenčnými podmienkami ešte prád tým, ako začneme dielo / službu používať.

Creative Commons

- americká nezisková organizácia, ktorá si za cieľ kladie rozšíriť množstvo autorských diel dostupných verejnosti k legálnemu využívaniu a zdieľaniu.
- ponúka škálu rôznych licenčných schém, ktoré držiteľom autorských práv umožňujú niektoré práva ponúknuť na užívanie diela verejnosti, zatiaľ čo im iné práva ostávajú. Cieľom je zjednodušiť výber autorovi vyhovujúcej licencie, teda obmedziť ťažkosti, ktoré platné autorské zákony kladú na zdieľanie informácií.
- Na webových stránkach Creative Commons si držiteľ autorských práv môže vybrať z rôznych voľných licencií, ktoré potom môže použiť pri zverejnení svojho diela na webe. Creative Commons poskytujú aj RDF/XML metadáta, ktoré popisujú licenciu a dielo tak, aby bolo jednoduché automaticky spracovať a dohľadať takto licencované diela.

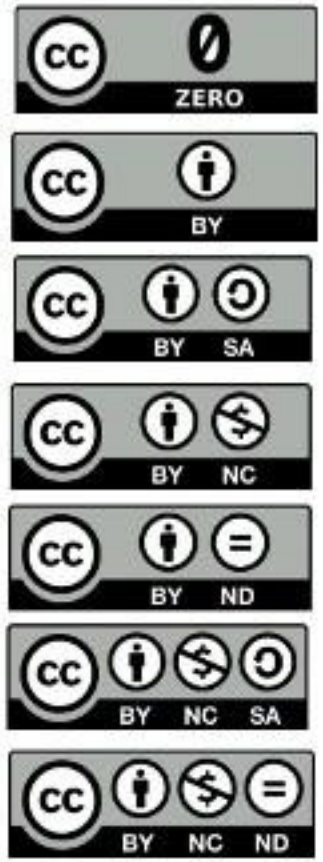
creative commons

MOST OPEN

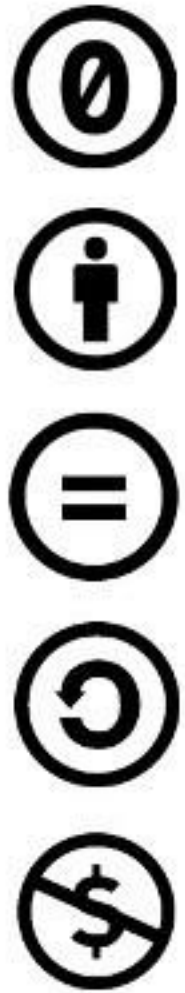

LEAST OPEN

Licenses

Icons

Terms of the Licenses

Public Domain Dedication (CC0)

This is considered a dedication to the public domain, and thus the creator(s) associated with this item have waived all their rights to the work worldwide under copyright law.

Attribution (BY)

Others can copy, distribute, display, perform and remix the work if they credit/cite the creator/author.

Derivative Works (ND)

Others can only copy, distribute, display or perform verbatim copies of the work.
(No modifications allowed.)

Share Alike (SA)

Others can distribute the work only under a license identical to the one attached to the original work.

Non-Commercial (NC)

Others can copy, distribute, display, perform or remix the work but only for non-commercial purposes.

This work is a CC0 Public Domain Dedication work.

Open Access

- model uverejňovania výsledkov vedeckého výskumu, ktorý zaisťuje okamžitý a bezplatný prístup k výsledkom vedy a výskumu na Internete (v podstate bezplatný online prístup),
- nie je obmedzený väčšinou zložitých licenčných politík a obmedzení autorských práv,
- hlavným dôvodom, resp. potrebou takéhoto riešenia, je zmena v spôsoboch publikovania vo vede, ku ktorej došlo po príchode internetu,
- motivované problémami sociálnej nerovnosti spôsobujúci obmedzenie prístupu k akademickému výskumu.

Zlatá cesta – publikovanie v otvorených časopisoch (OA poskytujú vydavatelia).

Zelená cesta – autoarchivácia (publikácie) v otvorených repozitároch (OA poskytujú autori).

Existujú aj ďalšie spôsoby:

- **Hybridná cesta (Hybrid OA)** - časopis je dostupný v rámci predplatného, ale iba vybrané články sú otvorené/publikované v režime Open Access. Pre inštitúciu sa však jedná o tzv. dvojitú platbu - z tohoto dôvodu niektorí poskytovatelia túto cestu neakceptujú ako splnenie OA projektovej podmienky (napr. Horizon Europe).
- **Bronzová cesta (Bronze OA)** - publikovanie v časopisoch bez pripojenej licencie.
- **Platinová/Diamantová cesta (Diamond OA)** - publikovanie v OA bez APC (Article Processing Charge).

OPEN ACCESS

Výzkumníci v rozvojových zemích mohou sledovat vaši práci

Větší zviditelnění vaší práce

Odborníci mohou aplikovat vaše poznatky

Vyšší citovanost

Váš výzkum může ovlivňovat postupy

Veřejnost má přístup k vašim poznatkům

V souladu s dotačními pravidly

Lepší zhodnocení peněz daňových poplatníků

Zdroj: MUNI Brno

Citácie a citovanie textu

C i t á c i a

je skrátené označenie citovaného dokumentu priamo v texte podľa jednej ztroch používaných metód citovania.

Citácia slúži na spojenie citovaného miesta s bibliografickým odkazom nachádzajúcim sa v zozname na konci práce.

Forma citácie závisi od techniky citovania.

C i t á t je text doslovne prebratý z citovaného dokumentu.
Mal by sa písať v úvodzovkách, resp. iným typom písma.
V prípade dlhších citátov presahujúcich štyri riadky je vhodné citáty oddeliť od vlastného textu, odsadiť od ľavého okraja a uviesť kurzívou.
Bez úvodzoviek či iného typu písma uvádzame prebraté texty, ktoré parafrázujeme a uvádzame vo vlastnej interpretácii.

C i t o v a n i e

- je preberanie akéhokoľvek textu alebo časti citovaného dokumentu:
- doslovný text (citát)
- modifikovaný text alebo jeho časť (parafráza)
- výsledky výskumov
- tabuľky, grafy, obrázky

Citovanie je nutné aj v prípade, ak v texte práce publikáciu len spomíname = odkazujeme na ňu.

Všeobecné pravidlá citovania:

- odkaz musí presne identifikovať citovaný dokument, aby ho bolo možné bez ťažkostí opätovne dohľadať,
- v celej publikácii musí byť použitá rovnaká technika citovania,
- údaje sa zapisujú v jazyku citovaného dokumentu (s výnimkou poznámok a
- doplnkov), iné písma sa prepisujú do latinky,
- poradie údajov v odkaze vrátane interpunkcie je záväzné, jednotlivé skupiny údajov
- oddeľujeme bodkou a medzerou,

Všeobecné pravidlá citovania:

- hlavný názov a podnázov píšeme kurzívou. Podnázov je nepovinný, oddelíme ho od názvu dvojbodkou a medzerou. Ak sa však odkaz týka článku z časopisu alebo zborníka, kapitoly z knihy, kurzívou napíšeme len názov zdrojového dokumentu. Dlhý názov je možné skrátiť a ako znak vypustenia použiť tri bodky,
- vlastné doplnky, preklady, opravy zjavných chýb prameňa uvádzame v hranatých zátvorkách,
- v prípade citovania príspevkov v monografii a zborníku používame pred označením zdroja „In:“; v prípade článkov v časopise toto označenie môžeme vynechať,
- bibliografický odkaz končí bodkou. Ak je posledným údajom URL, bodka sa nepoužíva.

Techniky citovania:

Numerický systém - technika číselných odkazov

Citácie sú spojené s bibliografickým odkazom poradovým číslom v tvare indexu alebo čísla v zátvorke. Odkazy v zozname na konci práce budú usporiadané podľa týchto poradových čísel. Viacero citácií toho istého diela bude mať rovnaké číslo.

Ak je dokument citovaný prvýkrát, v zozname sa uvedie celý bibliografický odkaz. Každá ďalšia citácia toho istého dokumentu bude mať skrátenú formu s údajom o čísle citovanej strany.

Príklad textu:

..... podľa Seilera (13) je táto metóda dostatočne rozpracovaná na to, aby mohla byť všeobecne používaná v ....

V zozname bibliografických odkazov na konci práce:

12. ...

13. SEILER, B. Človek vo filozofickej antropológii. Bratislava : IRIS, 1995. 152 s.

14. ...

Harvardský systém - technika prvého údaja a dátumu

V texte sa za citovanou informáciou uvedie v okrúhlych zátvorkách prvý údaj (priezvisko autora alebo prvé slovo z názvu, ak publikácia nemá autora) a rok vydania citovaného dokumentu. Ak sa citujú viaceré publikácie toho istého autora s rovnakým rokom, odlíšia sa za rokom vo vnútri zátvoriek malými písmenami (a, b, c, atď.). Ak sa citujú konkrétne časti publikácie, môže sa za rokom uviesť číslo strany. Čísla strany sa dopĺňajú len do citácie, nikdy nie do bibliografických odkazov. Odkazy v zozname na konci práce budú usporiadané abecedne podľa prvého údaja, za ktorým po čiarke nasleduje rok vydania. Dátum vydania sa potom už do vydavateľských údajov neuvedie (s výnimkou článkov z časopisov).

Príklad textu:

..... Treba ale rozlišovať viac typov referátov (Mc Millan, 1997): 1. zhrňujúci typ, 2. historická review, ...

V zozname bibliografických odkazov na konci práce bude nasledovné:

Kraus, M. 1996. Používatelia ...

Lang, K. 1987. The Writers Guide to Desktop Publishing. London : Academic Press, 1987. 254 p.

McMillan, V.E. 1997. Writting Papers in the Biological Sciences. 2nd Ed. Boston : Belford Books, 1997. 158 p.

Papík, R. 1992. Naučte se číst. Praha : Grada, 1992. 32 s.

Technika priebežných poznámok

Citácie sú spojené s bibliografickým odkazom poradovým číslom v tvare indexu alebo čísla v zátvorke. Tieto čísla odkazujú na poznámky (spravidla pod čiarou na príslušnej strane), v ktorých môžu byť odkazy na citácie.

Sú uvedené v takom číselnom poradí, ako sa vyskytujú v texte, čísluje sa priebežne v celom dokumente.

Ak sa nejaký dokument cituje viackrát, každá citácia bude mať odlišné číslo.

Odkazy v zozname na konci práce budú usporiadané podľa týchto poradových čísel.

Príklad textu:

Relatívne skoro po vynájdení kníhtlače sa tento spôsob výroby knihy dostáva aj do iných európskych krajín. „Presvedčivejšie dôkazy sa nám zachovali o produkcii tzv. kočujúcich tlačiarní v nasledujúcom storočí, i keď pôsobili len efemérne (1) v Košiciach, Šintave, Komjaticiach, Plaveckom Podhradí a v Hlohovci“(2). Valach (3) označuje tieto tlačiarne za malé prenosné a zdôrazňuje, že ich tlačiari využívali na tlač kníh výlučne náboženského charakteru. Breza (4) ďalej uvádza, že: „ .....“

Poznámky a bibliografické odkazy pod čiarou:

(1) krátkodobo

(2) BREZA, Vojtech. Tlačiarne na Slovensku: 1477-1996. Bratislava: Univerzitná knižnica Bratislava, 1997. ISBN 80-85170-25-6, s. 9.

(3) VALACH, Július. Staré tlačiarne a tlačiari na Slovensku. Martin: Matica slovenská, 1987. Teória a výskum.

(4) BREZA, ref. 1, s. 12.

Otázky k prednáške?